

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 16:00 uur d.d. 10 augustus – 16:00 uur d.d. 11 augustus

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nierpatiënten Mensen met een kwetsbare gezondheid 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Belangenpartijen in het onderwijs 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici RedTeam en projectteam Lessons Learned

Samenvatting

- De Autoriteit Persoonsgegevens krijgt van burgers en ondernemers vragen over de verwerking van persoonsgegevens in de horeca. Ondertussen peilen media of men bereid is gegevens achter te laten.
- Uit een onderzoek blijkt dat nierpatiënten extra vatbaar zijn voor ernstige complicaties als ze het coronavirus hebben. Ook is de sterfte onder deze patiënten hoog, namelijk 25% hoger dan bij andere patiënten met extra risico's.
- Het hete weer zorgt ervoor dat sommige thuiswerkers terug naar kantoor gaan omdat het daar koeler is. Het zou gaan om kleine aantallen. Volgens handhavers en politie zorgt het hete weer er in combinatie met de coronamaatregelen voor dat veel mensen buiten feesten en feestjes organiseren.
- In een brandbrief schrijft een groep deskundigen - het RedTeam - dat Nederlanders de coronaregels negeren door de onduidelijke strategie. Zo zou het ontbreken aan meetbare en realistische doelstellingen. Verder noemt het RedTeam de communicatie onduidelijk en tegenstrijdig. De experts zeggen te zien dat de 'verdedigingslinie' tegen het virus, het bron- en contactonderzoek, 'aan het bezwijken is'. Een oplossing zou volgens het RedTeam kunnen zijn om het testen op het virus, 'geen kerntaak van de GGD', over te dragen op een andere organisatie. Ook wordt bekend dat het projectteam Lessons Learned een flink aantal aanbevelingen voorbereid. Volgens NOS-journalist Rinke van den Brink zijn de adviezen behoorlijk uiteenlopend, "...maar als je een rode draad zou willen vinden dan zie je in een heel aantal van die adviezen mensen zeggen 'neem maatregelen zo lokaal en zo regionaal mogelijk' en daar geven ze ook verschillende argumenten voor."
- Met de #GeenDorHout als haakje, houdt aandacht voor mensen met een kwetsbare gezondheid aan. In aanloop naar het Kamerdebat vraagt leder(in) aandacht de groep die sinds de eerste golf al in thuisisolatie zit. Ieder(in) wil graag dat de minister mogelijkheden verkent zodat deze groep hun leven weer zoveel mogelijk kan oppakken. Ook vraagt ze aandacht voor de bereikbaarheid van testlocaties en begrijpelijke en toegankelijke communicatie. Minister van gehandicaptenzaken, Rick Brink, vindt het verslappen met oog op de gedragsmaatregelen 'schrijnend' voor deze groep. Hij benadrukt dat mensen met een beperking 'nooit uit lockdown' zijn geweest. Brink is erg blij met de actie #GeenDorHout.
- De rol van ventilatiesystemen staat opnieuw in de belangstelling. Direct betrokken onderzoekers stellen vandaag dat de conclusie dat het klimaatbeheersingssysteem vrijwel zeker een rol speelde bij de verspreiding van het coronavirus in een verpleeghuis in Maassluis, door het RIVM is 'afgezwakt'. De voor het onderzoek verantwoordelijke arts-microbioloog Peter de Man maakt zich zorgen dat het RIVM niet genoeg openstaat voor de conclusies over het virus verspreidende vermogen van bepaalde ventilatiesystemen.
- Ook maken leraren, leden van de Algemene Onderwijsbond (AOB) en scholieren zich zorgen over het opengaan van middelbare scholen volgende week (in regio Noord). Volgens belangenpartijen worden de zorgen aangewakkerd door nieuwe informatie over de rol van ventilatie en besmettelijkheid van tieners. Uit een enquête van Leraren in Actie blijkt dat 80% van de leraren het niet ziet zitten om de scholen te openen zonder mondkapjes en afstandsregels voor leerlingen. Ook zijn er zorgen over de testcapaciteit, aangezien leraren zich niet altijd zouden mogen laten testen. NB: Ook via de social kanalen van minister De Jonge uit men zorgen over de start van het nieuwe schooljaar, met de oplopende aantallen vertrouwen veel ouders het nog niet. Volgens Nieuwsuur-verslaggever Chris Ostendorf zien ook Kamerleden de 'gevaarlijke' combinatie dat het virus weer opleeft, juist onder groepen jongeren en dat dan juist die groepen jongeren weer naar school moeten en daar geen afstand van houden. Ostendorf vindt het opvallend dat er veel vragen leven bij regeringspartijen CDA en D66.
- Actiz laat weten geen voorstander te zijn van een landelijke mondkapjesverplichting in verpleeghuizen.

Karakterisering berichtgeving

- Meerdere nieuwsberichten waarin mensen met een kwetsbare gezondheid aan het woord komen, naar aanleiding van #GeenDorHout.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)*Slachtofferaantallen*

- In Bergen op Zoom zijn van 1 tot 9 augustus zijn 965 mensen getest, waarvan 139 mensen een positieve uitslag kregen. Zo'n 11,7%, waar het landelijke gemiddelde rond de 2% ligt. Bijna de helft van de besmettingen komt uit de Marokkaanse gemeenschap. NOS noemt dit een "alarmerend hoog aantal".
- Eind vorige week zijn er vier nieuwe coronapatiënten opgenomen in het UMC Groningen. Met name in de stad Groningen nemen de besmettingen toe. Dagblad van het Noorden spreekt over een 'zomergolf'.

Identiteiten

- Acht bewoners van verpleeghuis Hannie Dekhuijzen in Rotterdam-Charlois zijn besmet. Zeven van de acht vertonen nauwelijks verschijnselen. Hoe het virus is binnengekomen weet eigenaar Humanitas niet.
- Een bewoner van woonzorgcentrum Rehoboth in het Gelderse Wapenveld is dit weekend overleden nadat zij voor de tweede keer positief testte op het coronavirus.

Scenario's

- Psychiater en hoogleraar aan de UvA, Damiaan Denys, zegt dat dit niet een 'voorbijgaand fenomeen' is. "Dit is gewoon een heel groot samenlevingsprobleem, waar het sociaal contact tussen mensen niet meer kan zoals het vroeger was. Waardoor dat we een andere samenleving zullen moeten gaan inrichten."

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- De Autoriteit Persoonsgegevens krijgt van burgers en ondernemers vragen over de verwerking van persoonsgegevens in de horeca. Ook over de verwerking van andere persoonsgegevens voor bron- en contactonderzoek, zoals passagierslijsten van vliegmaatschappijen, is nog onduidelijkheid.
- Psychiater en hoogleraar UvA Damiaan Denys zegt dat mensen 'snakken' naar objectieve informatie die hen kan helpen, hoe ze zich moeten gedragen in de herfst. "Mensen zitten boordevol vragen, en die onzekerheid, dat is juist het probleem. Er is niet iemand die daar een antwoord op kan geven." We zijn volgens Denys gewend geraakt aan een voorspelbare samenleving en door corona worden we geconfronteerd met het feit: "Hee, de werkelijkheid loopt niet zoals je denkt". "We zouden er baat bij hebben om eensgezind op te treden. Het grote probleem bij veel mensen is, is dat ze dingen moeten doen waarvan ze het effect niet begrijpen. (...) We hebben de interne motivatie niet meer om te denken aan een collectief, op een langer termijn, dat is heel ingewikkeld."
- Via de social kanalen van minister De Jonge uit men zorgen over wanneer de scholen weer moeten starten, met de oplopende aantallen vertrouwen veel ouders het nog niet. Ook zijn er veel reacties op de brief van de 94-jarige meneer. In het begin doen mensen (vooral op Facebook) wat moeilijk omdat er op twee verschillende nieuwsbronnen, twee verschillende namen zijn gebruikt. Ze noemen het daarom een 'fake-brief'. Aan de andere kant ook positieve reacties van mensen die inderdaad aanmoedigen de maatregelen nog vol te houden. De eigen post over #GeenDorHout zorgt voor veel positieve reacties, maar lokt uiteraard ook reacties uit van anti-vaxxers die aangeven dat we zo juist zelf met mensenlevens spelen. Ook geven mensen aan dat onnodig veel mensen zich een risicogroep voelen en dat corona helemaal niet zo gevaarlijk is. Mensen gebruiken de post over #GeenDorHout ook om nog een keer te klagen over de maatregelen in verpleeghuizen en de mensen die daardoor overleden zouden zijn. Enkele berichten van mensen die aangeven dat een lange tekst in een afbeelding op Twitter niet te lezen/luisteren is voor mensen met een visuele beperking. Ook geven mensen aan dat #GeenDorHout juist was om te laten zien dat er meer risicogroepen zijn dan alleen de ouderen, dus ze hadden graag een andere afbeelding gezien.
- Via de social kanalen van VWS komen zorgen en kritiek binnen over het Red Team, het oplopen aantal doden. Er komen oproepen langs om je niet te laten testen, waarbij de discussie wordt gevoerd of het virus wel echt is. Er wordt beweerd dat Bill Gates vaccinaties zou beïnvloeden. Complimenten zijn er voor het Lessons Learned projectteam.
- Vragen die worden gesteld zijn: 'Waarom alleen testen bij klachten?'; 'Is quarantaine verplicht na reizen naar oranje gebied?'; 'Wanneer komen er meer testlocaties in Gelderland?' (Iemand uit die provincie geeft aan dat de dichtstbijzijnde teststaat op 2 uur fietsen ligt); 'Wanneer gaat het RIVM weer zelf dagelijks updates geven?'; 'Hoe wordt er onderscheid gemaakt tussen gebieden die op oranje gaan vanwege de

situatie daar (bv Catalonië) en vanwege de inreisbeperkingen voor Nederlanders (bv Finland)?; 'Nu meer en meer jongeren besmet zijn geraakt met een toename opname in ziekenhuizen wordt het niet tijd een team met modern beleid en apparatuur op te zetten om de vervolgschade te behandelen?'

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Door het toenemende aantal besmettingen in Bergen op Zoom neemt de gemeente extra maatregelen. Het gaat om het aanscherpen van de hygiëne-regels bij supermarkten, extra controles in de horeca en op locaties waar veel mensen samenkomen. Daarnaast is de handhavingscapaciteit opgeschroefd en zijn Belgen voorlopig niet welkom in de stad.
- Uit een onderzoek van Nederlandse ziekenhuizen blijkt dat nierpatiënten extra vatbaar zijn voor ernstige complicaties als ze het coronavirus hebben. Ook is de sterfte onder deze patiënten hoog, namelijk 25% hoger dan bij andere patiënten met extra risico's. De onderzoekers weten nog niet waardoor dat komt. "Nierpatiënten hebben niet een grotere kans om besmet te raken, maar de kans om te overlijden of op de intensive care te komen, is wel een stuk groter", zei onderzoeksleider Ron Gansevoort van het UMC Groningen.
- Rusland heeft een patent op een eigen vaccin tegen het coronavirus verworven. President Poetin zei dat ook een dochter van hem het vaccin heeft gehad. Vanaf 18 juni zijn er proeven gedaan met 38 mensen die allemaal immuun zijn geworden. Poetin hoopt dat de productie ervan op grote schaal spoedig kan beginnen en veel mensen kunnen worden ingeënt.
- In Waalwijk is er geen capaciteit om in de gemeente een eigen teststraat in te richten. Zodra er genoeg medewerkers zijn wordt er wel een mobiele teststraat ingericht. Wel zijn er uitzonderingen, zo rijdt er dagelijks een team van de GGD met testmogelijkheden in een busje waarmee maximaal acht mensen kunnen worden getest.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- Meerdere werkgevers (waaronder Arcadis en Rabobank) zeggen dat sommige thuiswerkers terug naar kantoor gaan omdat het daar koeler is. Het gaat om kleine aantallen werknemers.
- Volgens handhavers en politie zorgt het hete weer er in combinatie met de coronamaatregelen voor dat veel mensen buiten feesten en feestjes organiseren. Afgelopen weekend kregen de gemeente en politie tientallen meldingen binnen van feestjes op het water, in huizen en parken. Afgelopen weekend werden op meerdere plekken illegale feesten georganiseerd.
- Het aantal uitgevoerde coronatests leek vorige week fors te dalen, maar in de loop van vorige week kwam er herstel. Daardoor is het aantal tests nagenoeg gelijk gebleven. GGD GHOR Nederland weet niet of het herstel komt door de noodoproep, door de coronacijfers waar het RIVM een dag later mee kwam of door de persconferentie.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- In Op1 vertelt locoburgemeester Hilbert Bredemeijer van Den Haag dat mensen zich niet aan de 'coronaregels' hebben gehouden afgelopen weekend, terwijl daar op het lange stuk strand bij Den Haag wel ruimte voor was. "Mensen komen allemaal naar een centraal punt lijkt het, onvoorbereid."
- Nieuws BV-presentatrice Natasja Gibbs stelt dat de regels voor 'social distancing' door steeds meer mensen losjes geïnterpreteerd worden.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden er gedaan?

- In een brief aan de Kamer vraagt leder(in) aandacht de groep mensen met een verhoogd gezondheidsrisico die sinds de eerste golf al in thuisisolatie zit. Leder(in) wil graag dat de minister mogelijkheden verkend zodat deze groep hun leven weer zoveel mogelijk kan oppakken. Als voorbeelden noemt leder(in) aparte openingstijden of apps waarin de drukte in de openbare ruimte wordt aangegeven. Ook vragen ze aandacht voor de bereikbaarheid van testlocaties en begrijpelijke en toegankelijke communicatie.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Blijvende aandacht voor het afgeven van gegevens bij horecagelegenheden (o.a. in het NOS-journaal). De reacties van algemeen publiek lopen uiteen. Sommige mensen zeggen: "Ik vind het heel belangrijk." en "Ik werk zelf in de zorg, dus ik vind dat heel belangrijk dat mensen weten met wie je contact hebt gehad. En als

je dat wilt verbergen, ga dan niet naar gelegenheden waar je het in moet vullen." Maar sommigen zijn minder positief: 'wat een onzin' of 'ik heb geen corona.'

- Actiz laat weten geen voorstander te zijn van een landelijke mondkapjesverplichting in verpleeghuizen. Volgens Actiz moet er vooral lokaal maatregelen worden genomen, daar waar het nodig is. "Het preventief dragen van een mondkapje voor zorgmedewerkers en bezoekers van cliënten kan een belangrijke aanvullende voorzorgsmaatregel zijn. Daar waar het niet goed gaat, kan de professional of de zorgorganisatie besluiten om preventief gebruik van mondkapjes in te stellen, ook voor bezoekers."
- WHO-epidemioloog Michael Ryan en WHO-baas Tedros Adhanom Ghebreyesus stellen dat grote alertheid geboden is om te voorkomen dat het virus weer om zich heen grijpt. Naast het respecteren van de basisregels (waar volgens de WHO ook het dragen van een mondkapje op drukke plekken onderdeel van is), is snel en gedegen bron- en contactonderzoek volgens Ryan van essentieel belang. "Je moet lokale data hebben, je moet snel testen en je moet bij een besmetting heel snel reageren, om ook de contacten van een patiënt in beeld te krijgen en te testen. Nieuwe haarden zul je altijd hebben. Hoeveel schade die aanrichten, hangt echt af van de investering die je hebt gedaan in goed bron- en contactonderzoek."

Voorrang bij coronatest voor vitale sectoren

- Regionaal LHV-voorzitter Henk Hoogervorst is het eens met een eerdere oproep om zorgpersoon voorrang te geven op een coronatest. "Mensen in de zorg moeten nu soms een paar dagen wachten voordat ze getest kunnen worden en dan ook nog een paar dagen wachten op de uitslag. Zo lang kunnen we die mensen niet missen."
- Volgens Marc Jansen van het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel moet een bredere groep voorrang krijgen. Hij legt uit dat grote groepen medewerkers, zoals vulploegmedewerkers, thuis moeten blijven zonder klachten. Om de voedselvoorziening draaiende te houden, zou er sneller getest moeten worden.

Ventilatiesystemen

- Techniek Nederland adviseert te kiezen voor een hoger 'ventilatievoud' (het aantal keren per uur dat de lucht in een ruimte verversd wordt). Ook klinkt het advies om na te gaan of de toevoeging van filters en andere luchtreinigende apparaten zinvol is.
- Direct betrokken onderzoekers stellen dat de conclusie dat het klimaatbeheersingssysteem vrijwel zeker een rol speelde bij de verspreiding van het coronavirus in een verpleeghuis in Maassluis, door het RIVM is 'afgezwakt'. Ook was het RIVM terughoudend bij het waarschuwen voor de mogelijke gevaren van airco's die lucht uit en in één en dezelfde ruimte rondblazen, meldt de Volkskrant op basis van correspondentie. De voor het uitbraakonderzoek verantwoordelijke arts-microbioloog Peter de Man van het Franciscus Gasthuis & Vlietland wil niet op de correspondentie reageren. Wel zegt hij: "Wij zijn er als vakgroep van overtuigd dat er sprake is geweest van verspreiding van het virus door de lucht onder invloed van het ventilatiesysteem." Die conclusie zou een stuk stilliger zijn dan de formulering die het RIVM uiteindelijk gebruikte in het vertrouwelijke verslag van het signaleringsoverleg, waarin de onderzoekers hun bevindingen inbrachten. De Man maakt zich zorgen dat het RIVM niet genoeg openstaat voor de conclusies over het virusverspreidende vermogen van bepaalde ventilatiesystemen. "Wij zijn er als vakgroep van overtuigd dat er sprake is geweest van verspreiding van het virus door de lucht onder invloed van het ventilatiesysteem."
- Gepensioneerd luchtbehandelingsexpert J. Slagt vraagt zich af of luchtbeweging (ventilatielucht en/of recirculatielucht) niet een grotere rol speelt. Volgens Slagt lijkt het erop dat ventilatiesystemen afgesloten ruimten niet veiliger maken, ook niet in vliegtuigen met hun effectieve wijze van luchtfiltering.
- Na afloop van de technische briefing geven Kamerleden via Twitter aan niet tevreden te zijn met een aantal antwoorden m.b.t. ventilatie. PVV-Kamerlid Agema schrijft: "Volgens Van Dissel voorkomt een gebouw dat voldoet aan het bouwbesluit besmetting met corona via microdruppels voldoende. Waar is dat op gebaseerd?!? Voldeed de airco-unit waarop het virus in hoge waarden werd aangetroffen in De Tweemaster niet aan het bouwbesluit?" PvdA-fractievoorzitter Asscher schrijft: "Vroeg @rivm of scholen maandag as in noordNL (incl Amsterdam) open kunnen als ventilatie niet op orde is? antwoord: scholen moeten voldoen aan bouwbesluit, verder is t aan beleid. Moeten ouders dan zelf ventilatie checken? Kabinet moet morgen met beter verhaal komen"

Zorgen over heropening middelbare scholen

- Uit een enquête van vakbond Leraren in Actie blijkt dat 80% van de leraren het niet ziet zitten dat middelbare scholen weer volledig opengaan, zonder mondkapjes en afstandsregels voor leerlingen. Leraren zijn bezorgd om hun eigen gezondheid, om die van de kinderen en die van mensen thuis.
- Peter Althuisen van Leraren in Actie spreekt van een grote discrepantie tussen de manier waarop premier Rutte jongeren die net hun examen hebben gehaald aansprak op hun gedrag (bijvoorbeeld met betrekking tot de introductiedagen) en diezelfde kinderen "...misschien 7, 8 maanden jonger zitten gewoon in de klas in 6 VWO of 5 HAVO met z'n dertigen bij Economie of Nederlands. Dus dat is wel een beetje tegenstrijdig." Volgens Althuisen moet de overheid de regie hierin nemen. "De overheid zegt heel duidelijk dat scholen niet gevaarlijk zijn wat betreft de pandemie en wat ze over kinderen zeggen is ook duidelijk. Dus we moeten allemaal vertrouwen op het RIVM en op het OMT en dus op de regering. Wij zouden graag zien dat ze heel duidelijk met argumenten omkleed, zowel de voor- als tegenargumenten, weerleggen dan wel staven en ons overtuigen. En als ze ons niet kunnen overtuigen, dan moeten we het beleid bijstellen." Volgens Althuisen zal de regering moeten faciliteren als scholen extra maatregelen moeten nemen. Geld voor nieuwe ventilatiesystemen zal ergens vandaan moeten komen, stelt hij ("En wel heel snel"). "Als we KLM kunnen redden, dan kunnen we gezondheid van leerlingen ook serieus nemen." Sommige maatregelen zullen in de praktijk lastig uit te voeren zijn, maar daarop zegt Althuisen: "Faciliteer maar overheid, dat is nodig."
- Epidemioloog Patricia Bruijning deelt de zorgen van de scholen: "Ik denk dat de huidige maatregelen misschien te weinig zijn in het najaar. [...] Het feit dat tieners ook besmet kunnen raken, betekent dat iets van social distancing gehandhaafd moet worden." Bruijning noemt het dan ook een 'rare boodschap' dat jongeren tot 18 jaar geen afstand hoeven te houden, omdat dat ze ook vatbaar zijn voor het virus. Zij pleit ervoor om opnieuw te kijken naar de huidige maatregelen met de kennis van nu.
- De Algemene Onderwijsbond (AOB) zegt dat zij bezorgde telefoontjes krijgt van leden. Volgens de bond komen de zorgen onder meer door berichten over tieners die besmettelijker zijn dan eerder gedacht, en de rol van ventilatiesystemen. De AOB wil dat het kabinet ingrijpt en duidelijkheid geeft: "Nog steeds is niet bekend of jongeren tussen de 12 en 18 jaar nu wel of niet besmettelijk zijn. Daarover zijn leraren bezorgd.", zegt vice-voorzitter Jelmer Evers van AOB. VO-raad voorzitter Paul Rosenmöller zegt: "Wij vinden dat het kabinet het besluit om alle scholen helemaal te heropenen opnieuw moet toelichten op basis van de actuele kennis en feiten. Ook willen we weten waarom op scholen in andere delen van Europa andere keuzes maken dan hier." Het onderwijsveld kampt ondertussen ook met zorgen over de testcapaciteit. Leraren zouden zich niet altijd mogen testen. "Als dan in bepaalde regio's in Nederland de testen en het bron- en contactonderzoek onder druk komen te staan, dan is dat voor ons personeel geen goed nieuws."
- Scholierenbond LAKS wil duidelijkheid over de risico's van ventilatiesystemen, omdat die misschien zouden helpen om virusdeeltjes te verspreiden. Volgens Nienke Luijckx, voorzitter van het scholierenactiecomité, maken scholieren zich zorgen. Ze willen niet het risico lopen dat ze hun ouders en opa's en oma's besmetten doordat zelf het coronavirus hebben opgelopen door een slecht ventilatiesysteem op school. "Het kan niet zo zijn dat de vraag of ventilatie op scholen kan bijdragen aan de strijd tegen corona nog lang onbeantwoord blijft", aldus Luijckx. Het LAKS wil dat het Outbreak Management Team van de overheid, dat de strijd tegen het coronavirus aanstuurt, zo snel mogelijk met een advies over ventilatie komt. "Op deze manier kunnen scholieren op een verantwoorde wijze aan het nieuwe schooljaar beginnen en kunnen ze weer volwaardig onderwijs krijgen."
- Volgens Nieuwsuur-verslaggever Chris Ostendorf zien ook Kamerleden de gevaarlijke combinatie van het opleven van het virus onder groepen jongeren die weer naar school moeten en daar geen afstand gaan houden. Ostendorf vindt het opvallend dat er veel vragen leven bij regeringspartijen. "Juist bij het CDA hoor je vragen, die vragen zich af: 'moet je toch niet willen gaan nadenken over misschien toch een mondkapjesplicht voor leerlingen die naar school gaan. Pieter Omtzigt, inmiddels beroemde nummer 2 van het CDA, zegt ook 'waarom hebben de ministeries en bijvoorbeeld de Belastingdienst allemaal een nieuw ventilatiesysteem en moeten die scholen dat maar uitgaan zoeken?.' Maar ook bij D66 stellen ze de vraag of leerlingen niet in kleinere groepen naar school moeten." Ook vindt Ostendorf het opvallend dat GroenLinks aangeeft dat het probleem niet bij de scholen zit, maar bij de GGD's die het bron- en contactonderzoek goed moeten doen en daar te weinig capaciteit voor hebben.
- Ook het Europese RIVM (ECDC) uit haar zorgen en pleit ervoor dat middelbare scholieren ook in de klas afstand houden en mondkapjes gebruiken.

Brandbrief RedTeam

- In een brandbrief schrijft het RedTeam (een groep deskundigen waaronder epidemiologen Arnold Bosman en Amrish Baidjoe en gezondheidseconomen Xander Koolman en Wim Schellekens) dat Nederlanders de coronaregels negeren door de onduidelijke strategie. Zo zou het ontbreken aan meetbare en realistische doelstellingen: het aantal besmettingen zo laag mogelijk houden? Of het virus langzaam laten verspreiden? Verder noemt het RedTeam de communicatie onduidelijk en tegenstrijdig. Voorbeelden hiervan noemen zij; overal moet 1,5 meter afstand worden gehouden, maar niet in de luchtvaart. Ook heeft het RedTeam kritiek op de communicatie van de overheid over het dragen van mondkapjes. Die zijn verplicht in het openbaar vervoer, de luchtvaart en in Amsterdam en Rotterdam op drukke plekken, terwijl door het OMT 'nog steeds gesproken wordt over schijnveiligheid' van de mondkapjes. De experts zeggen te zien dat de 'verdedigingslinie' tegen het virus, het bron- en contactonderzoek, 'aan het bezwijken is'. In Amsterdam en Rotterdam zijn de GGD'en al niet meer in staat om met alle contacten van besmette personen te spreken. Een oplossing zou volgens het RedTeam kunnen zijn om het testen op het virus, 'geen kerntaak van de GGD', over te dragen op een andere organisatie.
- SP-Kamerlid Henk van Gerven heeft het kabinet per spoedprocedure om een reactie gevraagd op de brief van het RedTeam, nog voor het Kamerdebat. 'Dit zijn signalen om serieus te nemen', zegt Van Gerven. 'Ze zitten er heel scherp in, maar daar is ook alle reden voor.'

Projectteam Lessons Learned

- Doordat schriftelijke bijdragen, die deelnemende deskundigen maakten ter voorbereiding, in handen zijn van de NOS, komen een aantal aanbevelingen van het projectteam Lessons Learned naar buiten. Volgens de NOS zijn de 'belangrijkste aanbevelingen': 1) Meer onderscheid tussen coronamaatregelen in de buitenlucht en in binnenruimtes, 2) Neem de maatregelen zo lokaal en regionaal mogelijk, 3) Test meer en sneller, deel uitslagen sneller en gebruik efficiëntere communicatiemethoden dan bellen, 4) Communiceer veel meer dat het om tijdelijke maatregelen gaat in plaats van om het 'nieuwe normaal', 5) Houd weer regelmatig persconferenties op televisie, 6) Leg de nadruk minder op verboden en meer op het aanleren van gewoontes, zoals vaker handen wassen, 7) Probeer jongeren actief te betrekken en organiseer voor hen activiteiten, 8) Betaal het zorgpersoneel beter en 9) Zet niet alleen medische kennis, maar ook andere wetenschappelijke en ervaringskennis in. Volgens NOS-journalist Rinke van den Brink zijn de adviezen behoorlijk uiteenlopend, "...maar als je een rode draad zou willen vinden dan zie je in een heel aantal van die adviezen mensen zeggen 'neem maatregelen zo lokaal en zo regionaal mogelijk' en daar geven ze ook verschillende argumenten voor.
- Hoogleraar Jochen Mierau, directeur van de Aletta Jacobs School of Public Health, dat het essentieel is om volgende lockdownmaatregelen zoveel mogelijk in te bedden in de lokale en regionale situatie, om schade voor de economie te beperken. Mierau wil zes of zeven gezondheidsregio's opzetten die het regionale coronabeleid bepalen. Hij benadrukt dat daarbij het 'hele gezondheidslandschap' moet worden meegenomen. "Ik denk dat als mensen zien om zich heen aan de hand is en begrijpen dat de maatregelen in hun regio afgestemd zijn, ze ook veel eerder genegen zijn om zich te houden aan de maatregelen omdat het hun veel sneller betreft." Mierau adviseert verder om wetenschappelijk onderzoek en beleidsadvisering meer uit elkaar te trekken en niet alles bij het RIVM te houden. Anders zou een vermoeden van belangenverstrengeling kunnen ontstaan waardoor de onderbouwing van het beleid in aanzien verliest.
- Hoofdeconoom Sandra Philippen van ABN Amro adviseert om de lockdownmaatregelen in het najaar, als dat nodig is, weer stevig in te zetten. "De economische schade komt veel minder dan gedacht voort uit een lockdown en veel meer dan gedacht uit de angst voor het virus zelf", schrijft Philippen op basis van nog niet openbaar onderzoek van de bank. In gemeenten met relatief veel besmettingen is de consument volgens Philippen terughoudender, terwijl dit voorjaar overal dezelfde lockdownmaatregelen golden. Philippen adviseert daarom om pindata te gebruiken om uitbraken voor te zijn.
- Hoogleraar Geschiedenis en Theorie van Architectuur en Stedenbouw aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) Cor Wagenaar keert zich in zijn bijdrage tegen "het onzinnige idee dat social distancing het 'nieuwe normaal' zou zijn". Integendeel, vindt Wagenaar: het moet veel meer dan tot nu toe benadrukt worden dat alle maatregelen van tijdelijke aard zijn".
- Hans Boutellier, hoogleraar Polariseratie en Maatschappelijke veerkracht aan het Verwey-Jonker Instituut en de VU, is positief over het gevoerde coronabeleid. Hij heeft wel kritiek op "de onwerkbare situatie" voor ouderen en hun verzorgers door een tekort aan beschermingsmiddelen.

- Esther Metting, epidemioloog en psycholoog aan de Rijksuniversiteit Groningen, benadrukt in haar advies het belang van draagvlak. "Daarom is het belangrijk om maatregelen die gedragingen toevoegen in plaats van verbieden na te leven." Het aantal beperkingen van vrijheden van mensen moet zo klein mogelijk blijven, omdat die "op lange termijn tot negatieve effecten op mentaal welzijn" leiden.
- Erasmus MC-hoogleraar Developmental Neuroscience in Society Eveline Crone heeft een vergelijkbare opvatting. "Op dit moment wordt er vooral nadruk gelegd op wat er niet kan, maar er worden weinig alternatieven geboden waardoor het haalbaar blijft voor mensen." Crone was dan ook niet blij met de laatste persconferentie van premier Rutte. "Het kan toch niet zo zijn dat de enige boodschap aan deze jongeren is dat ze thuis moeten blijven en oerstom zijn als ze naar hun oma gaan", zegt Crone.
- Hoogleraar besturen van veiligheid Ira Helsloot van de Radboud Universiteit in Nijmegen en opiniepeiler en sociaal geograaf Maurice de Hond hebben al langer scherpe kritiek op het gevoerde coronabeleid. Helsloot uit op basis van ervaringen uit andere landen grote twijfels over het nut van lockdowns om de sterfte door covid-19 terug te dringen. Bovendien, schrijft hij: "Zelfs als een lockdown zou werken, zijn de negatieve effecten veel groter dan de positieve." Dat zit hem er volgens hem in dat het beleid "direct tientallen miljarden heeft gekost en tot minstens een half miljoen extra mensen zonder inkomen gaat leiden."
- "Het snel indammen is niet haalbaar, niet noodzakelijk en heeft - evenals de eerste keer - enorme gevolgen voor de economie, samenleving en ook volksgezondheid (voor wat betreft andere aandoeningen dan covid-19)", stelt Maurice de Hond over een eventuele opleving van het virus in het najaar. Hij verwijt het RIVM en de OMT-leden die in de media optraden dat ze "een dubieuze rol" gespeeld hebben door onvoldoende rekening te houden met allerlei nieuwe kennis over de verspreiding van het virus. De Hond adviseert het kabinet: "volg niet blindelings meer het RIVM en OMT". Verder moeten bij elke maatregel alle mogelijke gevolgen ervan bij de afwegingen betrokken worden. Ook moeten er volgens De Hond in de buitenruimte geen beperkende maatregelen gelden en in binnenruimtes afhankelijk van de kwaliteit van de ventilatie.

#GeenDorHout

- Volgens minister van gehandicaptenzaken, Rick Brink, is losjes gedrag 'schrijnend' voor risicogroepen of mensen met een beperking. "Mensen met een beperking zijn nooit uit lockdown geweest." Hij is erg blij met de actie #GeenDorHout. Brink zegt dat de overheid deze groep mensen vaak 'de kwetsbaren' noemt, maar volgens hem is dat een containerbegrip: "Het zijn natuurlijk gewoon individuen. Mensen die daarachter schuilgaan en die op dit moment geen kant op kunnen." Brink zegt dat de anderhalve meter "Het grootste wapen is wat we hebben, om ons te wapenen tegen het virus. Als we dat aan de laars lappen. Dat zie ik dus steeds vaker gebeuren. Dan gaan we met z'n allen risico's lopen. Zeker ook voor mensen met een beperking."
- Hoogleraar mediastudies (UVA) Mark Deuze vindt de actie sympathiek maar vraagt zich af of de actie anderen daadwerkelijk aanspoort zich aan de coronamaatregelen te houden. Deuze verwacht dat de aandacht voor #GeenDorHout snel af gaat nemen. Volgens hem is er meer nodig.
- Revalidatiearts en bestuurder van Adelante Yvette hekelde de uitspraken dat corona vooral een ziekte zou zijn voor kwetsbaren en ouderen, die weg worden gezet als 'dor hout'. Ook jongeren kunnen behoorlijk ziek worden van corona. "Ze worden wellicht niet zo ziek dat ze op de IC komen, maar ze zijn wel onderdeel van de besmettelijkheid en overdracht van de ziekte."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- Volgens NRC heeft de landelijke overheid de coronabestrijding een beetje uitbesteed aan burgemeesters. Een deel van de Kamer vindt dat de rol van premier Rutte daarmee te klein is geworden. De krant verwacht dat Rutte tijdens het debat tegenover linkse partijen zal komen te staan die vinden dat de overheid nu méér moet doen. NRC verwacht dat tijdens het debat de vraag 'wie regeert?' aan de orde zal komen.